

Moderní dějiny

I. Procesy modernizace: habsburská monarchie, carské a turecké impérium před první světovou válkou) v 19. a na začátku 20. století

- sociální struktury - tradiční elity, střední třída, rolnictvo; centralismus a formy autonomie v multinacionálních říších; zrušení nevolnictví a agrární reformy; ohniska industrializace, urbanizace a demografická revoluce; emancipace Židů; krize feudální společnosti a formování občanské společnosti – revoluce 1848, velká reformní hnutí v habsburské monarchii, Rusku a Turecku; tři ruské revoluce; vztah revolučních a reformních strategií – co ovlivňovalo jejich uplatnění;
- formování moderních národů: základní koncepce – A. Gellner, M. Hroch, A. Smith; dominantní a nedominantní národy, reformní a povstalecký typ národa; kritéria určování etnické identity, fáze národních hnutí
- geneze národních států na Balkáně; megaidea – sjednocování národa do jednoho nacionálního státu, hlavní vnitropolitické a ekonomické problémy, konflikty národních států – balkánské války; Balkán v politice velmocí před první světovou válkou.

I. První světová válka

- důsledky balkánských válek a soupeření velmocí na Balkáně; válečné bloky, fronty ve východní Evropě a na Balkáně; internacionalizace otázky utlačovaných národů; ruské revoluce a vystoupení z války; brestlitevský mír a jeho důsledky, porážka Centrálních mocností a její důsledky, geopolitické plány a reálné možnosti malých národů

II. Východní, středovýchodní a jihovýchodní Evropa v mezinárodních vztazích meziválečného období

- versailleský systém – mírové smlouvy, nástupnické státy, vítězové a poražení; poválečné konflikty; sanitární kordon; role Společnosti národů; regionální bezpečnost a aliance; soupeření velmocí; revize versailleského systému; menšinová legislativa.
- vnitropolitický vývoj ve středovýchodní a jihovýchodní Evropě (parlamentní demokracie a její krize, komparace autoritativních režimů; politický extremismus a terorismus; politické důsledky velké hospodářské krize; politika a menšinová otázka;
- Sovětský svaz mezi válkami (idea světové revoluce a socialismu v jedné zemi; řešení národnostní otázky a federalizace; industrializace a kolektivizace; stalinismus).
- ekonomický vývoj mezi válkami (ekonomické důsledky rozpadu imperiálních trhů a vznik národních ekonomik; centrum a ekonomické periferie Evropy; autarkie a pokusy o překonání roztržičnosti (Janovská konference; Tardieuvův plán, Římské dohody); důsledky světové hospodářské krize; příčiny ekonomického pronikání Německa do středovýchodní a jihovýchodní Evropy.

- III. Druhá světová válka
– mocenský nástup a expanze Itálie a Německa ve středovýchodní a jihovýchodní Evropě – oběti a spojenci; Mnichov; pakt Molotov-Ribbentrop a jeho důsledky; teritoriální změny; SSSR a válka proti Německu; plány poválečného uspořádání; holocaust; etnické konflikty a čistky; protifašistická rezistence, její složky a sjednocování; význam vnitřního a vnějšího faktoru pro osvobození; války a velmoci; řecká občanská válka a její důsledky.
- IV. Sovětizace středovýchodní a jihovýchodní Evropy (mezinárodní konference; geneze rozdělení Evropy; sovětsí spojenci a německé satelity; mírové smlouvy; vývoj koncepce národní fronty a její vztah k lidové demokracii jako hybridnímu režimu; typy sovětizace; atypické cesty vývoje v Řecku a Finsku; sovětsko-jugoslávská roztržka; vrcholný stalinismus a jeho aplikace; srovnání stalinské transformace v SSSR a v regionu
- V. Vývojový potenciál a krize komunistických režimů po roce 1953
- boj o moc po smrti Stalina a chruščovské reformy, komparace destalinizační odezvy mezi satelity v letech 1953-1968; národní cesty k socialismu mezi Chruščovem a tzv. Brežněvovou doktrínou; brežněvovská stabilizace a stagnace – režimy a „společenské smlouvy“; separatistické tendence – příčiny a důsledky (Albánie, Rumunsko), specifika jugoslávského samosprávného socialismu a federalismu; krize řeckého parlamentarismu a autoritativní režim; důsledky polské krize 1980-1981
- VI. Studená válka a mezinárodní politika
- multilaterální kooperace v sovětském bloku, její fungování a vnitřní rozpory – RVHP, Varšavská smlouva; détente a sovětská zahraniční politika; SSSR a ovládání a řízení satelitů; střední Evropa a Německo; západní postoje a politika vůči komunistickým zemím; studená válka na Balkáně a pronikání amerického vlivu; hnutí nezúčastněných zemí; míra otevřenosti bloku vůči Západu – ekonomická spolupráce a zahraniční zadlužení
- VII. Rozpad sovětského bloku a konec socialistických států
- příčiny sovětské krize; politika urychlení, koncept nového myšlení v mezinárodních vztazích; sovětská perestrojka a glasnost; příčiny a rozvoj nacionálních konfliktů v SSSR; republiková suverenita a federalizace; dopad přestavby na satelitní státy; typologie „státních převratů“ a revolucí přelomu 80. a 90. let; vnější a vnitřní faktory rozpadu Jugoslávie a občanské války); typologie východisek postkomunistické transformace

Specializace – postsovětský prostor

1. Hlavní koncepce ruských dějin (Miljukov, Danilevskij, eurasijská škola; Trockij, Berďajev, T. G. Masaryk, J. Slavík, R. Pipes).
2. Politické proměny – transformace a tranzice, politické systémy a politické režimy (Rusko, Ukrajina, Bělorusko, zakavkazské a středoasijské státy) - mezníky (dynamika vývoje), koncepce a možnosti (kontinuita), hlavní instituce a politické síly (ústavy, parlament, volby, samospráva, politické strany, role prezidenta); ruský federalismus, menšinová problematika
3. Mezinárodní kontext vývoje postsovětského prostoru – doktríny zahraniční politiky; rusko-americké vztahy; rozšiřování NATO a Evropské unie; SNS – kooperace a formy regionální spolupráce; regionální konflikty a způsoby jejich řešení.
4. Ekonomika Ruska a postsovětského prostoru – ekonomická transformace a její úspěchy a ztráty; suroviny, energetika a energovody; ruský hospodářský vliv a formy hospodářské závislosti; hospodářská krize 2008/09 a její dopady.
5. Sociokulturní problematika - náboženství a jeho vliv – církve a národní identity; pravoslaví versus západní křesťanství, formy islámu a jejich význam, judaismus, náboženské sekty; národnostní problematika, sociální struktury; organizovaný zločin

Specializace – středovýchodní Evropa

1. Hlavní koncepce středoevropských dějin (Halecki, Szücs, Berend, Wandycz, Bibo, Masaryk, Kundera), střední Evropa jako historický region; národní dějiny a jejich středoevropský kontext
2. Politické proměny – transformace a tranzice, politické systémy a politické režimy – mezníky, koncepce, kontinuita a diskontinuita; hlavní politické síly (ústavy, parlament, volby, samospráva, politické strany, role prezidenta) středoevropských států a Pobaltí, menšinová otázka; občanství – naturalizace
3. Státy středovýchodní Evropy v mezinárodní politice – rozšiřování NATO a Evropské unie; regionální spolupráce – Visegrádská spolupráce, pobaltská kooperace a další formy regionální spolupráce; regionální konflikty.
4. Ekonomika států středovýchodní Evropy – ekonomická transformace a její úspěchy a ztráty; restituce; národní modely; energetika a energovody; region a dopady hospodářské krize 2008/09 na společnost
5. Sociální a kulturní problematika - církve a národní identita, národnostní problematika, demografické trendy, etnické konflikty; migrace a emigrace; agrarismus a urbanizace; židovská a německá otázka.

Specializace – jihovýchodní Evropa

1. Konceptualizace Balkánu jako svébytného zeměpisného, historického a kulturního regionu (Johann A. Zeune, Ami Boué, Jovan Cvijić, Nicolae Jorga, Leften Stavrianos, Traian Stoianovich, Maria Todorová).
2. Politické proměny – transformace a tranzice, politické systémy a politické režimy – mezníky, koncepce, hlavní politické síly – hnutí a strany, ústavy, vztah legislativy a exekutivy, menšinová otázka v politice; jugoslávská krize; vývoj zbytkové Jugoslávie
3. Státy jihovýchodní Evropy v mezinárodní politice – rozšiřování NATO a Evropské unie; politika europeizace; regionální spolupráce a konflikty; koncept západního Balkánu, kosovská otázka; makedonská otázka; mezinárodní protektorát nad BiH; jugoslávská otázka a mezinárodní tribunály – tranzitivní spravedlnost (ICTY)
4. Ekonomika států jihovýchodní Evropy – ekonomická transformace a její úspěchy a ztráty; energetika a energovody; dopady hospodářské krize 2008/09 na společnost; řecká krize a její odezvy;
5. Sociální a kulturní trendy postkomunistického období – církve a národní identita, národnostní problematika, demografické trendy, etnické čistky a migrace; agrarismus a urbanizace; přístup k menšinám (Rumunsko a Bulharsko); muslimská společnost a formy islámu na Balkáně